بیرەوەرییەکانی د. سالار باسیرەم خوێندەوە.. هیوا ناسیح

بیرەوەرییەکانی د. سالار باسیرە بە ناونیشانی (ژیانی من لە نێوان بەردارشی نیشتمان و تاراوگەدا)م خوێندەوە، کە ئەمساڵ لە باشوری کوردستان و بە قەبارەی مامناوەندی و ٢٠٠ لاپەڕەیدا بڵاوکراوەتەوە.

ناوبراو لە ناوەڕاستی سەدەی پێشوودا لە شاری سلێمانی لە دایکبووە، قۆناغی منداڵی و هەرزەکاری و سەرەتای گەنجی لەو شارە بەسەر بردوە. ئەوەی چیرۆکی ژیانی ئەم کەسایەتییە لە زۆری تر جیا دەکاتەوە، ئەوەیە کە خێزانی ئەمان چونکە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستانەوە هاتونەتە باشور و وڵاتنامەی عێراقیان نییە، هەر لە سەرەتای لاوییەوە کێشەی نەبوونی وڵاتینامەی فەرمی عێراقی یەخەیان پێ دەگرێت.

لە سەرەتای کتێبەکەدا مێژووی شاری سلێمانی باس دەکات، کە جێگای بایەخە، بۆ نمونە جێگای سەرنجە ناوبراو بە پشتبەستن بە کتێبی (سلێمانی شارە گەشاوەکەم) کە هی جەمال بابانە نوسیویەتی(ئیبراهیم پاشای بابان کە لە ساڵی ١٧٨٤ شاری سلێمانی تەواوکرد دانیشتوانەکەی ئەو کاتەی ٢٠٠ ماڵێک بووە. لەوە ٣٠ ماڵی جولەکەش بووە) ل ١٣. واتە ئەو کاتە ڕێژەی باوەڕدارانی جولەکە ١٥٪ بووە، بەڵام ئێستا ئەو شارەی کە دەشێ میلیۆنێک دانیشتوانی بێت، کەچی ١٥ جولەکەی تێدا نەمابێت و نەژی! ئەوەی مابێتەوە تەنها ناوی گەڕەکێکە بە ناوی جولەکان!

هەر لە سەرەتای لاوییەوە ناوبراو کاروکەسابەت و خوێندن پێکەوە گرێ دەدات، لەبەرئەوەی ئەمان گوایا ئێرانین (تەبەعییەی ئێرانی) بەم بیانووەوە لێپرسراوانی بەعس دێن و سەرانەیان لێ وەردەگرن تا بەگرتنیان نەدەن. ئیتر ئەم ترسەی لە دواڕۆژ و دانەمەزراندن لە فەرمانگەی حکومی، گەر خوێندنیش تەواو بکات، توشی نائومێدی دەکات، بەم هۆیەوە ناچار ساڵی ١٩٧٦ و بە تەمەنی ٢٠ ساڵی سەری خۆی هەڵدەگرێت و خۆی دەگەیەنێتە ئەڵمانیا، کە ئەوکات ژمارەی کوردان بە گشتی و هی باشور بەتایبەتی لە ئەوروپا زۆر کەم بووە. ئیتر وەک هەر کەسێکی تر پەڕاگەندە و هەڵکەندراو لە وڵاتی خۆی، لە وڵاتی ئەڵمانیادا لە نێو کەلتورێکی زۆر جیاواز لە خۆمان دەست دەکات بە زمان فێربوون و کارکردن، سەرەتا کاری سەخت و تاقەتپڕوکێن دەکات. مردن، کوشتن و خۆکوشتنی یەکبەدوای یەکی پێنج کەسوکاری پلەیەکی

خێزانەکەیان لە دوورە وڵاتیدا زەبرگەلێکی توند لە ڕەوتی ژیانی دەدەن، کە مەگەر هەر ئەو خۆی لەبەردا گرتبێت. هەموو ئەمانە وا دەکەن لە ل١٨ دا بنوسێت: ئەگەر بڕیار لە دەستی خۆمدا بوایە لە دایکبوونم ئەدایەوە دواوە، بێ ویستی خۆم هاتووم و بێ ویستی خۆشم ئەڕۆم و دوچاری ململانێی ژیان ئەکرێمەوە!

دواترهەر کۆڵ نادات و لە خوێندن بەردەوام دەبێت تا لە زانکۆی ماربورگ بەکالوریۆس و ماستەر لە بواری زانستی سیاسی و کۆمەڵناسی و گەیاندن بڕوانامە وەردەگرێت. پاشتریش ساڵی ٢٠٠٣ لە زانکۆی قورپەرتاڵ بڕوانامەی دکتۆرای لە بواری زانستی سیاسیدا وەرگرتوە. تێزی دکتۆراکەی بریتی بوو لە (سیستەمی سیاسی بەعس لە عێراق، هۆکارەکانی سەقامگیری و داڕمانی سیستەمەکەی).

چەند ساڵێک دواتر دەگەڕێتەوە باشوری کوردستان و لە زانکۆی سلێمانی لە هەردوو کۆلیژی زانستە مرۆڤایەتییەکان و کۆلیژی زانستە سیاسییەکان دەبێتە مامۆستا و پێنج ساڵیش وەک جێگری ڕاگری کۆلیژی زانستە سیاسییەکانی ئێواران کار دەکات. ئیتر لەوێوە ڕادەی گەندەڵی و بڕوانامەی ساختە و فێوفێڵی نێو ئەو دامەزراوە زانستییە گرنگەدا وەک نمونەیەک بۆ تەواوی دەزگا و دامەزراوە باڵا زانستییەکانی هەرێمی کوردستان، دەزانێت. بەڵام ئەم خاوەن هەڵوێستی خۆی دەبیت و دژی ئەو کارە ناپەسەند و ناشایستانە دەوەستێتەوە، تا دەگات بەوەی پۆستەکەی لێ دەستێننەوە. هەر چەندە خۆی پێشتر ساڵانێکی زۆر لە هەندەران ئەندام و کادری یەکێتی نیشتمانی کوردستان بووە! لە ڕێکخستنەکانی کۆمەڵەی ڕەنجدەراندا چالاک بووە. ئەم رەوشە نالەبارە لە ملشکاندن و دووڕوویی و خراپی نێو ژیانی زانکۆ تەواو بێزاری دەکەن، ناسینی ئەو گەندەڵی و واستەکاری و گەندەڵانەی ناو دەزگای فێرکردن و ئاستی زانستی زانکۆکان و بەراوردکردنیان بە زانکۆکانی ئەوروپا، کە ئەم لێی خوێندون، ئەوەندەی تر نائومێدی دەکەن. دوای چەندان ساڵ خزمەت و وانە وتنەوە، دیسان بڕیاری گەڕانەوە بەرەو ئەوروپا دەدات و نیشتمان بەجێ دەهێڵێت.

ناوبراو کە لە ساڵانی هەشتاکاندا خۆی و برایەکی لە ئەڵمانیا بوونە سەربوردەی خۆش و ناخۆشی ئەوکاتی کوردانی ئەوێ، بەشداریکردنیان لە چەندان چالاکی دژ بە بەعس بە بەڵگەوە باس کردوە، یەکێکیان کە لە شاری بۆن و ڕێکەوتی ٢١ تا ٢٤ی نیسانی ١٩٨٢ رویداوە دەگێڕێتەوە، کە چۆن ئەمان چل پەنجا کەسێک بوونە لە کوردانی ئەڵمانیا و خۆپیشاندانیان دژ بە بەعس کردوە، باڵوێزی عێراقی ئەوکاتی سەربە بەعسیش نزیکە ١٢٠ کەسی لە عەرەبی عێراقی و فەلەستینی لوبنانی بەرامبەریان کۆکردۆتەوە و بەدار و چەقۆ و بەرد

پێکدا هەڵپڕژاون و ٢٦ کەس لە هەردوولا بریندار بوونە، کە یەکێکیان دکتۆر ئەحمەدی برای ئەم بووە، زۆر بە سەختی و بریندار بووە، زەبر بەر سەری کەوتوە (وێنەکەی لەسەر بەرگی کتێبەکەیە).

لە بەشێکی تردا باس لە داگیرکردنی کەنیسەیەکی گەورە و مێژوویی لە شاری فرانکفورت دەکات لە لایەن کوردە چالاکوانە سیاسییەکانەوە، ئەمەش وەک ناڕەزایەتییەک دژ بە ڕژێمی ئێران و هێرشی سوپای خومەینی بۆ رۆژهەڵاتی کوردستان، تاوەکو لە ڕاگەیاندنەکاندا دەنگی کورد بگات، چونکە ئەو کات بە دەگمەن ڕاگەیانەکانی ئەوروپا و جیهان باسی کوردیان دەکرد، لەبەر ئەوەی قەشەکە کابرایەکی ناحاڵی و توند و کەلەڕەق بووە، هەواڵ بە پۆلیس دەدات، کە کوردەکان کۆنترۆڵی ئێرەیان کردوە و دەیانەوێت بیتەقێننەوە، بۆیە سەعاتێک ناخایەنێت نزیکەی ٢٠ تا ٣٠ ئۆتۆمبیلی پۆلیس و ئاگرکوژێنەوە دێنە دەوروبەری کەنیسەکە و چواردەوری دەگرن، دەیان پەیامنێر و کەناڵی میدیای ئامادە دەبن لە شوێنەکە، ناچار ئەمان دوای چەند سەعاتێک دێنە دەرەوە و خۆیان ڕادەستی پۆلیس دەکەن. ئەوەی سەیرە لێرەدا دوای گیرانی ئەمان، خوێندکارێکی هاورێیان کە لە کۆلیژی ئەدەبیات بووە و خەڵکی هیندستان بووە، سەردەکەوێتە سەر منارەی (قولە)ی کەنیسەکە بە بەرزی نەوەت مەتر بۆ پشتگیری ئەمان، هەرچەند هەوڵی لەگەڵدا دەدەن، داوا دەکات سەرجەم کوردەکان ئازاد بکرێن و قەشەش داوای لێبوردنیان لێ بکات ئینجا دێتە خوارێ، ئەگەرنا خۆی فڕێ دەداتە خوارەوە و خۆی دەکوژێت! چونکە کوردەکان لە سەر مەسەلەیەکی ڕەوا و بۆ مافی خۆیان تێدەکۆشن. ئیتر ئەم ڕووداوە ئەوەندەی تر لە میدیا دەنگ دەداتەوە و بابەتەکە گەورە دەبێت!

مرۆڤ دەبێت بە ویژدانەوە بڵێت، کە ئەوەی لە ساڵانی هەشتاکاندا د. سالار و هاورێکانی چ لە نێو کۆمەڵەی خوێندکاران و چ لەدەرەوەی ئەو رێکخراوە ئەنجامیان داوە نیشانەی بوێری و جێگای شانازییە بۆیان، هەڵوێستێکی مەردانە و کوردانە و نیشتمانپەروەرانە بووە. ئەگینا ئەمان لە وڵاتی ئەوروپا و لە هیچیان کەم نەبووە، هیچ پاڵنەرێکی تر نەبووە غەیری دڵسوتان بە خاک و خوێن و نیشتمان و نەتەوەکەیاندا.

لە بەشێکی تردا لا ١٥٠ تا ١٥٤ی تەرخان کردوە بۆ بابەتێک بە ناونیشانی (نەوشیروان مستەفا و هەوڵی ئازاردانم)، نوسەر باس لەوە دەکات، کە نێوەرۆیەکیان ئەم تێل بۆ نەوشیروان مستەفا دەکات، رێکەوتەکەی نەنوسیوە، بەڵام پێ دەچێت سەرەتای دوو هەزارەکان بێت. ئەم پێی دەڵێت کە حەز دەکات سەردانی بکات لە ماڵەکەی خۆی، ئیتر لەگەڵ هاورێیەکیدا دەچێت بۆ لای، کاتێک دەگەنە ئەوێ سەلاح ڕەشیدیش لەوێ دەبێت، کە ئەم نێوانی ساردە لەگەڵیدا، نەوشیروان لەگەڵ

ئەڵمدا سارد دەبێت، بۆ ئەوەی، بە پێی گێڕانەوەکەی خۆی، هیچ جوێن، هەڕەشە، یان قسەیەکی ناشرینی پێ بڵێت، کە چی ئەم دێت پێنج لاپەڕەی لەسەر نوسیوە و بە یەقینەوە ناونیشانەکە وا نوسیوە، کە گوایە ناوبراو هەوڵی ئازاردانی داوە! من وەک خوێنەرێکی کتێبەکە و وەک کەسێکیش چەند جارێک لە نزیکەوە، کاک نەوشیروانم بینیوە و هەندێک کەسایەتی ناوبراوم ناسیوە، هەست دەکەم ئەم لێرەدا ناهەقی بەرامبەر کردوە، دیارە مرۆڤ دەکرێت رەخنە لە هەموو کەسێک بگرێت، بەڵام ناکرێت، تەنها لەبەر ئەوەی یەکێک لەگەڵت ساردبووە، کە هەق نەبوو وابێت، تۆ بڵیت، بۆ هیچ بەڵگەیەک ناوبراو تاوانبار بکەیت، کە ویستویەتی ئازارت بدات، پاشان خۆ ئەو بەدوایدا نەنارد بوو، بەڵکو کاک دکتۆر خۆی تێلی بۆی کردوە و ویستویەتی سەردانی بکات. نەوشیروان گەر ویستبێتی کەسێک ئازار بدات، دەیان کەسی لەبەردەست بووە، پێویستی بەوە نەبووە لە ماڵی خۆیدا ئەنجامی بدات. بەڵام خۆی مرۆڤێکی قسە لەڕوو و ساردبووە لەگەڵ کەسانێکدا حەزی پێ نەکردبن. بۆیە ئەم بابەتە ناوەڕۆکەکەی لاوازە و خۆزگە کاک دکتۆر نەیدەخستە نێو کتێبەکەیەوە.

بە گشتی ژیاننامەکە سەرنجراکێشە، شایەنی خوێندنەوەیە، خوێنەر بە بەشێکی مێژووی سلێمانی، کوردانی هەندەران و بەتایبەت ئەڵمانیا ساڵانی حەفتاکان و هەشتاکان ئاشنا دەکات، مرۆڤ دوای خوێندنەوەی کتێبەکە بە چیرۆکی تاڵی ئەو کوردانە ئاشنا دەبێت، کە رەگەزنامەی عێراقییان نەبووە و بەزۆر کۆچیان پێکراوە بەرەو ئێران، کە دەیان هەزار کەس بوونە و زۆربەشیان لە بەغدا ژیاون.سەرەڕای ئەوەی کە چیرۆک و رووداوەکان دەریدەخەن، کە کاک دکتۆر پیاوێکی بە هیممەت و بە ئیرادە و بەهێز بووە بەرامبەر ئەو هەموو کارەساتە جەرگبڕ و ناخۆشانەی روویان تێکردوە. ئەوەی جێگەی داخە هەندێک لە سەربوردە و رووداوەکان مێژوویان نەنوسراوە، مرۆڤ نازانێت کەی روویانداوە، جگە لەمەش لە کتێبەکەدا دەیان وێنە بڵاوکراونەتەوە، کە بڕێکیان بایەخی مێژوویی خۆیان هەیە، بەڵام بەداخەوە هەندێک لە وێنە ڕەشوسپییەکان ڕوون نین.